



ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๒๙

๑. ลีปปี นาม อนาคาริยาคาริยวเสน ทูวิธั หตถโกสลลั ฯ ตตถ อนาคาริยลีปปี นาม อิท ภิกขเว ภิกขุ ยานิ ตานิสพรมหารินัน อัจจาวจานิ กิงกรณียานิตตถ ทกฺโข โหติ อนลโส ตตรูปายาย วิมัสาย สมนฺนาคโต อลํ กาทุํ อลํ สํวิชาตุํ ยมปิ ภิกขเว ภิกขุ ยานิ ตานิ ฯเปฯ อลํ สํวิชาตุํ อยมปิ ฌมฺโม นาถกรโณติ เอวํ ทสทงฺคตฺตรสฺส ทุตฺติยวคฺเค สตฺตมฺสฺสฺเต วณฺณิตํ จีวรวิจารณสิพฺพนาทิสมณฺปริกฺขารามิสฺงฺขรณํ ฯ

ตตถ อัจจาวจานีติ อัจจเนจानิ ฯ กิงกรณียานีติ กิโรมีติ เอวํ วตฺวา กตฺตพฺพกมฺมานิ ฯ ตตถ อัจจกมฺมํ นาม จีวรสฺส กรณํ รชนํ เจติเย สฺฐากมฺมํ อุโปสถาคารเจติยฆรโพธิฆเรสุ กตฺตพฺพกมฺมนฺติ เอวมาทิจิ อวจกมฺมํ นาม ปาทโรวณมกฺขนาทิจุทฺทกมฺมํ ฯ ตตรูปายายาติ ตตรูปคมนิยา ฯ อลํ กาทฺนฺติ กาทุํ สมตฺโถ โหติ ฯ อลํ สํวิชาตฺนฺติ วิจาเรตุํ สมตฺโถ ฯ นาถกรโณติ อตฺตโน นาถภาวโร ปตฺติฏฺจากโรติ อตฺโถติ ตพฺพณฺณนา ฯ

อัจจเนจานีติ วิปลฺลชฺุทฺทกานิจิ ตตรูปคมนิยาติ ตตร ตตร มหนฺเต ชุทฺทเกจ กมฺเม สาธนวเสน อุปคจฺจนฺติยา ตสฺส ตสฺส กมฺมสฺส นิปฺพาทเน สมตฺถายาติ อตฺโถ ฯ ตตรูปายายาติ ตตร ตตร กมฺเม สาธตฺตพฺเพ อุปายภูตฺตาย ฯ ภิกขุ ฌมฺมสฺรณฺตฺตาย ฌมฺเมเนว นาถติ อีสฺติ อภิภวตฺตีติ นาโถติ วุจฺจติ ตสฺส นาถภาวโร ฌมฺโมนาถกรโณติ วุจฺจตีติ ตมฺมฏฺฐิกาทิ ฯ (มฺงฺคฺลตฺถที่ปนิยา ปจฺโม ภาโค/ข้อ ๑๒๘ - ๑๒๙)

๒. ตทา อณฺณตฺรสฺส ภิกฺขุโน อนฺตรวาสโก จิตฺโต อโหสิ ฯ โส ภควตา
 ติจีวรํ อณฺณฆาตํ ทฺวิคฺคฺคา สงฺฆาภฺนิ เอกจฺจโย อุตฺตรวาสโก เอกจฺจโย อนฺตรวาสโก
 อยญฺจ เม อนฺตรวาสโก จิตฺโต ยนฺนุหนานํ อคฺคฬิ อจฺจุเปยฺยํ สมฺนตฺโต ทฺพญฺญํ
 ภวิสฺสตี มชฺชเม เอกจฺจยฺนตี จินฺเตตฺตวา อคฺคฬิ อจฺจุเปสิ ฯ ตํ ฆตฺวา สตฺถา วิหาร-
 จาริกํ อาหิณฺตฺนฺโต วีย ตํ ภิกฺขุํ อฺปสงฺกมิตฺวา ก็ ตฺวํ ภิกฺขุ กโรสฺสีตี ปุจฺจิ ฯ อคฺคฬิ
 ภควา อจฺจุเปมีตี ฯ สตฺถา สาธุ สาธุ ภิกฺขุ สาธุ โข ตฺวํ ภิกฺขุ อคฺคฬิ อจฺจุเปสีตี
 วตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ อณฺชานามิ ภิกฺขเว อหตฺตานํ ทฺสฺสานํ อหตฺกปฺปานํ ทฺวิคฺคฺนํ
 สงฺฆาภฺนิ เอกจฺจยฺยํ อุตฺตรวาสกํ เอกจฺจยฺยํ อนฺตรวาสกํ อุตฺตฺทฺชานํ ทฺสฺสานํ จตฺตคฺคฺนํ
 สงฺฆาภฺนิ ทฺวิคฺคฺนํ อุตฺตรวาสกํ ทฺวิคฺคฺนํ อนฺตรวาสกํ ปัสฺสกุเล ยาวตฺถถํ ปาปณฺนิเก อฺสฺสาโห
 กรณฺนีโย อณฺชานามิ ภิกฺขเว อคฺคฬิ ตฺนุหนํ โววญฺญิกํ กณฺทฺสฺกํ ทฺพทีกมฺมนฺตี ฯ

ตตฺถ อหตฺกปฺปานนฺตี เอกวารโรตฺตานํ ฯ อุตฺตฺทฺชานนฺตี อุตฺโต ทีกกาลโต
 อฺทฺชานํ ฯ คตฺวตฺถกานํ ปีโลตีกานนฺตี วุตฺตํ โหตี ฯ ปาปณฺนิเกตี อนฺตราปณฺโต
 ปตฺติตปีโลตีกจิวเร ฯ อฺสฺสาโหตี ปรีเยสนา ฯ ปรีจฺเฉโท ปน นตฺถิ ปญฺจสทฺมปิวญฺญตี ฯ
 สพฺพมิตํ สาทิยนฺตฺส ภิกฺขุโน วุตฺตํ ฯ อคฺคฬิ นตี อฺทฺทฺชิตฺวา อลฺลียาปนวตฺถชณฺฑํ ฯ
 ตฺนุหนนฺตี สุตฺตเกน สลฺลิตฺวา ฯ โววญฺญิกนฺตี วิชฺฌิตฺวา กรณํ ฯ กณฺทฺสฺกนฺตี มุทฺทิกํ ฯ
 ทฺพทีกมฺมนฺตี อณฺทฺชิตฺวา อฺปสฺสยํ กตฺวา อลฺลียาปนวตฺถชณฺฑํ ฯ (มจฺจคฺคตฺถทีปนียา
 ปจฺจโม ภาคโ / ข้อ ๑๓๓-๑๓๔)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงพัก กับ ๑๕ นาที



เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔

แปล มคอเป็นไทย

๑. ชื่อว่าคิลปะ ได้แก่ ความฉลาดในหัตถกรรม มี ๒ ประเภท คือ คิลปะของบรรพชิต ๑ คิลปะของคฤหัสถ์ ๑ ๕ ในคิลปะ ๒ อย่างนั้น ที่ชื่อว่า คิลปะของบรรพชิต ได้แก่ การจัดทำสมณบริขารมีการกะและการเย็บจีวรเป็นต้น ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพรรณนาไว้ในพระสูตรที่ ๗ ในวรรคที่ ๒ แห่ง ทสกนิบาตอังคุตตรนิกายอย่างนี้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน ในกิจที่ควรทำอย่างไร ทั้งสูงทั้งต่ำของเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ประกอบด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิจารณาอันเป็นอุบายในกิจนั้น อาจทำ อาจจัดได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชื่อที่ภิกษุเป็นผู้ขยัน ไม่เกียจคร้าน ในกิจที่ควรทำอย่างไร ทั้งสูงทั้งต่ำ ของเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ฯลฯ อาจทำ อาจจัดได้ ธรรมแม้นี้ เป็นธรรมกระทำที่พึง ดังนี้ ๕

อรรถกถาแห่งพระสูตรที่ ๗ นั้นว่า บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า อุจฺจาวจานิ แปลว่า ทั้งสูง ทั้งต่ำ ๕ บทว่า กิงกรณียานิ ความว่า การงานอันภิกษุพึงกล่าวอย่างนี้ว่า ผมจะช่วยทำอะไรได้บ้าง ดังนี้แล้วจึงกระทำ ๕ ในการงานสูงและการงานต่ำนั้น การงานมีอาทิอย่างนี้คือ การทำจีวร การย้อมจีวร การฉาบทาปูนขาวที่พระเจดีย์ การงานที่จะพึงทำในโรงอุโบสถ เรือนพระเจดีย์ และเรือนโพธิ ชื่อว่าการงานสูง ๕ การงานเล็กน้อยมีการล้างเท้าและทาเท้าเป็นต้น ชื่อว่าการงาน ต่ำ ๕ บทว่า ตตฺตฺรฺูปายาย ได้แก่ อันเข้าถึงในการงานนั้น ๕ ชื่อว่า อลํ กาคฺตุ ได้แก่ เป็นผู้สามารถเพื่อจะทำ ๕ ชื่อว่า อลํ ลํวธาตุ ได้แก่ เป็นผู้สามารถเพื่อจะจัดแจง ๕ บทว่า นาถกรโณ ความว่า กระทำซึ่งความเป็นที่พึง อธิบายว่า กระทำที่พึงแก่ตน ๕

ฎีกาแห่งอรรถกถาพระสูตรที่ ๗ นั้นว่า บทว่า อุจฺจฺนีจานิ ได้แก่ ทั้งใหญ่ ทั้งน้อย ๕ บทว่า ตตฺตฺรฺูปคฺมฺนียา ความว่า อันเข้าถึงด้วยอำนาจให้สำเร็จ ในการงาน ทั้งใหญ่ทั้งน้อยนั้น ๕ อธิบายว่า อันสามารถในอันยังการงานนั้นๆ ให้สำเร็จ ๕ บทว่า

ตตรูปายาย ความว่า อันเป็นอุบายในการงานนั้น ๆ ที่จะพึงให้สำเร็จ ฯ ภิภษุยอมพึง คือ ป้องกัน ได้แก่ คຸ່มครองตนด้วยธรรมนั้นเทียว เพราะมีธรรมเป็นสรณะ เพราะเหตุนั้น ธรรมนั้นจึงเรียกว่า นาคะ ธรรมกระทำความเป็นนาคะแห่งภิภษุนั้น ตรัสเรียกว่า ธรรมกระทำที่พึง ฯ

๒. ครั้งนั้น อันตราวาสกของภิภษุรูปหนึ่งขาดเป็นช่องแล้ว ฯ ภิภษุนั้นคิดว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตไตรจีวรไว้ (คือ) สังฆาฏิ ๒ ชั้น อุตตราสงค์ชั้นเดียว อันตราวาสกชั้นเดียว ก็อันตราวาสกของเราผืนนี้ขาดเป็นช่อง โฉนหนอ เราพึงทาบผ้าปะ โดยรอบก็จักเป็น ๒ ชั้น ตรงกลางจักเป็นชั้นเดียว ดังนี้แล้วจึงทาบผ้าปะ ฯ พระบรมศาสดาทรงทราบเรื่องนั้นแล้ว เป็นเหมือนเสด็จเที่ยวจาริกไปในวิหาร เสด็จเข้าไปหาภิภษุ นั้นแล้วตรัสถามว่า ภิภษุ เธอทำอะไรอยู่ ฯ ภิภษุนั้นทูลว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์ทาบผ้าปะอยู่ ฯ พระบรมศาสดาตรัสว่า ดีละ ฯ ภิภษุ ดิน္กแล ภิภษุเธอ ทาบผ้าปะ ดังนี้แล้ว ตรัสเรียกภิภษุทั้งหลายมาแล้ว (ตรัสว่า) ดูก่อนภิภษุทั้งหลาย เรานุญาตสังฆาฏิ ๒ ชั้น อุตตราสงค์ชั้นเดียว อันตราวาสกชั้นเดียว แห่งผ้าใหม่ มี กัปะใหม่ สังฆาฏิ ๔ ชั้น อุตตราสงค์ ๒ ชั้น อันตราวาสก ๒ ชั้น แห่งผ้าที่เก็บไว้ค้าง ฤดูภิภษุพึงทำความอุตสาหะตามต้องการ ในผ้าบังสุกุล ในผ้าที่ตกตามย่านตลาด ภิภษุทั้งหลาย เรานุญาตผ้าปะ การชุน รังคุม ลุกคุม การทำให้แน่น ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า อหตกปปานํ ได้แก่ ผ้าที่ซักแล้วครั้งเดียว ฯ บทว่า อุตฺตฺถตานํ ได้แก่ ผ้าที่เก็บไว้ค้างฤดู คือ กาลนาน ฯ มีคำที่ท่านอธิบายไว้ว่า แห่งผ้าที่มีวัตถุไปแล้ว(ผ้าที่เสื่อมคุณภาพแล้ว) ฯ บทว่า ปาปณิกะ ได้แก่ ในผ้าเก่าที่ตกตามย่านตลาด ฯ การแสวงหา ชื่อว่าอุตสาหะ ฯ ก็ผ้าบังสุกุลและผ้าที่ตกตามย่านตลาด ไม่มีกำหนด แม้ ๑๐๐ ชั้น ก็ควร ฯ คำทั้งหมดนี้ กล่าวไว้ สำหรับภิภษุผู้ยินดียิ่ง ฯ บทว่า อคฺคพี ได้แก่ ท่อนผ้าที่เลาะ(ผ้าเก่า) ออกแล้ว ทาบติดเข้า ฯ บทว่า ตฺนุหนํ ได้แก่ การเย็บ ให้สนิทด้วยด้าย ฯ บทว่า โอรุฏฺฐิกํ ได้แก่ การเจาะทำ (ให้เป็นรู) ฯ บทว่า กณฺหุสฺสํ คือ ลุกคุม ฯ บทว่า ทฬฺหิกมฺมํ ได้แก่ ท่อนผ้าที่ไม่เลาะ(ผ้าเก่า) ออก ทาบติดเข้าทำให้เป็นที่รอง ฯ

พระราชสิริธรรมเมธี ดิสฺสโร วัดเบญจมบพิตร...แปล.
 สนามหลวงแผนกบาลี...ตรวจแก้.